

**GABRYSI
I INNYM LICEALISTKOM**

o «Narodowym Fotokorpusie Języka Polskiego»

Warszawa 2017

Opracował: Jan Wawrzyńczyk

Copyright © by Jan Wawrzyńczyk, Warszawa 2017

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

(Grant 0014/NPRH3/H11/82/2014)

Wydawca:

W a w r z y n

Warszawa 2016

ISBN 978-83-945384-6-0

W y d a n i e p i e r w s z e

ZAPROSZENIE

Internetu się na pewno nie boicie, potraficie w nim znaleźć najróżniejsze informacje, przydatne w szkole i do zabawy. Informacji jest w nim jednak tak wiele, że mogłyście jeszcze nie odkryć strony z adresem: www.nfjp.pl. Jest to wspólne dzieło grupy filologów i informatyków z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Uniwersytetu Warszawskiego. Pierwsze tego typu, przeznaczone dla osób interesujących się słownictwem polskim, za pośrednictwem którego pragną uzyskać najrozmaitsze wiadomości z wielu dziedzin życia, historii, nauki, kultury, rozrywki.

«Narodowy Fotokorpus Języka Polskiego» to nadzwyczaj obszerny – uporządkowany alfabetycznie – zbiór obrazków specjalnego rodzaju. Są to cyfrowe kopie fragmentów tekstów drukowanych (książek, gazet, czasopism). Każdy fragment ma swoją nazwę, tytuł, umożliwiającą odszukanie tego fragmentu w masie danych kryjących się w «Fotokorpusie». Nazw-tytułów «Fotokorpus» będzie wkrótce liczył ok. 250 tysięcy, co stanowi wielkość dwukrotnie większą w porównaniu z liczbą haseł zawartych w 11-tomowym *Słowniku języka polskiego* pod red. Witolda Doroszewskiego, wydanym w Warszawie w latach 1958-1969 (jest to wielkie dzieło polskiej leksykografii, do dziś wysoko cenione przez naukowców, przez wszystkich miłośników polskiego słowa, uczniów, studentów, pisarzy, dziennikarzy).

Poznańsko-warszawski zespół budowniczych «Fotokorpusu» planuje powiększyć go w ciągu najbliższych lat tak, aby zawarł on milion nagłóweków-haseł, dając olbrzymią ilość informacji, nieporównywalną pod względem charakteru z innymi zbiorami tego rodzaju, choćby ze znaną Wam Wikipedią.

Wiązanie wiedzy o świecie Was otaczającym, o życiu, w którym coraz intensywniej uczestniczycie, z wyrazami jest zjawiskiem zupełnie naturalnym. Wyrazy i ich stałe połączenia, czyli związki

wyrazowe, są w pewnym sensie pojemnikami z zawartością, zawartością bezcenną, bez której trudno sobie wyobrazić życie. Te pojemniki pojawiają się i zanikają w pamięci ludzi. Celem «Fotokorpusu» jest uchwycenie wyrazów zaistniałych w języku polskim (w jego tekstach drukowanych) w okresie od końca XVIII w. do czasów współczesnych.

Zapraszamy do regularnego odwiedzania «Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego», już teraz i w przyszłości. Znajdziecie w nim niejedno. Także sprawy trudne. Niniejsza broszurka ukazuje na wybranych przykładach – w „fotkach” demonstrujących ciekawe słówka i zwroty językowe (często zupełnie nowe, takie, których nie odnotował jeszcze żaden słownik języka polskiego) – jak wiele obszarów, zakamarków strony www.nfjp.pl warto odwiedzać, penetrować, by znaleźć w nich coś godnego Waszej uwagi i pouczającego zarazem.

Dom, rodzina, szkoła, otoczenie, miasto czy wieś, kraj, Europa, świat, kultura, sztuka, nauka, technika i wiele innych tematów czy zagadnień – to do nich odnoszą się cyfrowe obrazki umieszczone niżej, dzięki którym zorientujecie się, co oferujemy w «Narodowym Fotokorpusie Języka Polskiego». Pod każdym obrazkiem znajduje się informacja wskazująca źródło tekstowe, z którego zaczerpnięty został dany fotocytat; jest ona istotnym elementem wiarygodności zasobów dokumentacyjnych «Fotokorpusu».

Naszą pracę kierujemy do lubiących myśleć. Mamy nadzieję, że polubicie to dzieło internetowe i będziecie z niego chętnie korzystać. Jeśli nasuną się Wam przy tym jakieś pytania, wątpliwości czy zastrzeżenia, chętnie na nie odpowiemy (nasz adres: Instytut Językoznawstwa UAM, al. Niepodległości 4, 61-874 Poznań).

FOTOPRZYKŁADY

autorytet

Nie ma nic bardziej niebezpiecznego niż autorytet, który upada na oczach młodego człowieka. To podaje w wątpliwość wszelkie głoszone prawdy

<„Idziemy” (Warszawa) 2014, 20: 19>

chrześcijanin

Jan XXIII
(1881–1963) włoski duchowny, papież w latach 1958–1963
„Mądry człowiek, mądry chrześcijanin musi czynić wszystko, by uwolnić się od smutnych myśli i w każdym czasie znajdować ucieczkę w myślach niosących pociechę, które przemieniają cierpienie w okazję do miłości, zasługi, obecnej i wiecznej radości.”

<„Gazeta Polska Codzienna” (Warszawa) 2016, 45: 15>

czas

Matka Teresa z Kalkuty
(1910–1997) założycielka Zgromadzenia Misjonarek Miłości, święta Kościoła katolickiego
„Miej czas na to, aby pomyśleć – to źródło mocy. Miej czas na modlitwę – to największa siła na ziemi. Miej czas na uśmiech – to muzyka duszy.”

<„Gazeta Polska Codziennie” (Warszawa) 2016, 243: 2>

gender

Papież emeryt Benedykt XVI uważa, że gender jest nawet gorsze od marksizmu, bowiem ten niszczył gospodarkę, strukturę społeczną, natomiast gender niszczy samego człowieka – mówi ks. Dariusz Oko w rozmowie z Łukaszem Żygadło.

O co chodzi osobom pracującym do podpisania Konwencji?

Genderyści doskonale wiedzą, że nie mają szans na wprowadzenie swoich postulatów do polskiego prawa, dlatego kłamią, że chodzi o dobro kobiet, a faktycznie chodzi o gender. Bardzo groźny jest np. art. 12 Konwencji, który zobowiązuje państwo polskie do wykorzenienia stereotypu małżeństwa, a przecież to nic innego jak walka z przekonaniami chrześcijańskimi. Zatem państwo polskie zobowiązuje się do wykorzenienia chrześcijaństwa, a co za tym idzie – wykorzenienia rodziny. To główny cel teorii gender.

Jak przeciwnicy tych przepisów mogą z nimi walczyć?

Podobnie jak broniliśmy się przed marksizmem. Trzeba uświadamić społeczeństwo, że przepisy forsowane przez genderystów to program maniaków seksualnych. Gender – to jest teoria ateistów, dla których seks stał się bogiem. To

tłumaczy ich wszystkie działania. Trzeba neutralizować ich działania i bronić się, podobnie jak to było w czasach realnego komunizmu.

Lewica produkuje zło?

Jest to zło duchowe. Papież Benedykt XVI mówi, że gender jest nawet gorsze od marksizmu, bowiem ten niszczył gospodarkę, strukturę społeczną, natomiast gender niszczy samego człowieka. Zaburzając normalny proces budowania rodziny, niszczy się najświętsze rzeczy na tym świecie, jak: wychowanie, miłość czy wiarę.

<„Warszawska Gazeta” (Warszawa) 2015, 11: 12 [wypowiedź ks. Dariusza Oko]>

Hermes

– Proszę mi wskazać sieć spożywczą w Niemczech inną niż niemiecka. Nie ma. Tam jest rynek strzeżony. Podobnie we Francji czy Wielkiej Brytanii. A u nas nie wsparli polskich przedsiębiorców. Na nasz rynek wszedł niemiecki fundusz Hermes, uruchomił go kanclerz Kohl. Pierwsze markety w Polsce wybudowano za społeczne pieniądze niemieckie. Wiedzieli, że rynek zbytu jest kołem napędowym gospodarki. Potem budowali już za nasze pieniądze – mówi Bujara.

<„Nasz Dziennik” (Warszawa) 2016, 54: M4>

internet

Test uzależnienia od internetu:

1. Przez 5 godzin (po szkole, po południu) nie masz dostępu do internetu. Czy czujesz się nieswojo, lub myślisz o tym, co się dzieje online (np. w grze, w której bierzesz udział itp.)?
2. Czy wchodząc do internetu, spędzasz tam więcej czasu niż zamierzałeś?
3. Czy próbowałeś już kilka razy ograniczyć lub zaprzestać korzystania z internetu i nie udało ci się?
4. Czy zdarza ci się czuć niepokój lub być rozdrażnionym, gdy nie masz dostępu do internetu?
5. Czy kiedykolwiek zawaliłeś coś (nauka, spotkanie z przyjaciółmi itp.), bo nie mogłeś się oderwać od czegoś „w sieci”?
6. Czy kiedykolwiek kogoś okłamałeś co do ilości czasu spędzanego w internecie?
7. Kiedy masz problem – czy ucieczka w internet, żeby się od tego oderwać, jest pierwszą rzeczą, jaka ci przychodzi do głowy?
8. Czy wolisz wejść „do sieci” niż poczytać książkę lub wyjść na świeże powietrze?
9. Czy wśród znajomych na facebooku (lub innych mediach społecznościowych) przeważają osoby, które znasz z internetu?
10. Czy jedną z pierwszych rzeczy, jakie robisz po przebudzeniu jest wejście „do sieci”?
11. Czy miałeś kiedyś poczucie winy z powodu czasu spędzanego w internecie?
12. Czy w wolnych chwilach sprawdzasz w internecie co się dzieje?

Odpowiedź twierdząca na co najmniej 5 z powyższych pytań oznacza problem z uzależnieniem, powyżej 9 odpowiedzi twierdzących oznacza potrzebę konsultacji z terapeutą.

Bogna Białecka – psycholog, publicystka,
stały współpracownik magazynu „Polonia Christiana” oraz „Przewodnika Katolickiego”.

<„Przymierze z Maryją” (Kraków) 2016, 87: 21>

kleszcz

KLESZCZE

ni, czyli kolorów przypominających umaszczenie zwierząt – zapewnia nasza specjalistka. – Nie lubią natomiast jaskrawych syntetycznych materiałów. Najgroźniejsze są kleszcze w stadium nimfalnym (między larwą a dorosłym osobnikiem). Potrzebują najwięcej krwi żywiciela, aby dalej się rozwijać. Jeśli pasożyt przebił skórę, trzeba go wyciągnąć. Można też go zabezpieczyć i przekazać do zbadania, które potwierdzi, czy dany osobnik jest nosicielem chorób. Miejsce ukłucia trzeba jak najszybciej zdezynfekować. Bardzo ważny jest też sposób jego wyciągnięcia, np. przeznaczonym do tego urządzeniem (w kształcie haczyka) albo specjalną pompką. Można też usunąć pasożyta pęsetą. Uwaga! Smarowanie kleszcza tłuszczem to błąd! Krztusząc się, może nas zatruć śliną.

ROZWIĄZANIE

Przeciwno odkleszczowemu zapaleniu opon mózgowych można się zaszczepić (szczepionka wystarcza na cztery lata). Na boreliozę – niestety nie. Pozostaje więc czujność i odpowiednie ubranie. – Z biologii tych pajęczaków wynika, że szukają przede wszystkim naturalnych bezy, szarości, czer-

<„Skarb” (Łódź) 2015, 7: 106>

kłamstwo

Karel Čapek
(1890–1938) czeski pisarz, jeden z pionierów fantastyki naukowej, spopularyzował słowo „robot”

|| Królestwo kłamstwa nie jest tam, gdzie się kłamię, lecz tam, gdzie się kłamstwo akceptuje. ||

<„Gazeta Polska Codziennie” (Warszawa) 2016, 267: 2>

korek

Z przeprowadzonej analizy wynika, że pracujący kierowcy w siedmiu największych miastach Polski – Warszawie, Łodzi, Wrocławiu, Krakowie, Katowicach, Poznaniu i Gdańsku – stracili w korkach w 2015 r. średnio 14,6 mln zł dziennie, czyli prawie 321 mln zł miesięcznie i ponad 3,8 mld zł rocznie. Roczny koszt korków na statystycznego pracującego kierowcę wynosił 3 350 zł, co stanowiło średnio 70 proc. miesięcznej pensji.

<„HaloWawa” (Warszawa) 2016, 32: 2>

musli

DOMOWE MUSLI

- * szklanka płatków owsianych
- * szklanka płatków żytnich
- * po 1/2 szklanki pokrojonych orzechów włoskich, laskowych
- * 1/3 szklanki nasion słonecznika, dyni, siemienia lnianego
- * 3 łyżki sezamu
- * ok. 1/2 szklanki miodu
- * olej rzepakowy
- * szczypta soli

Wszystkie składniki (oprócz siemienia lnianego) przekładamy do miski. Mieszymy z miodem i solą. Przekładamy na blachę wyłożoną papierem do pieczenia. Całość skrapiamy olejem. Domowe musli pieczemy w temperaturze 180 st. C ok. 30 minut. Mieszymy co jakiś czas, by wszystkie składniki równo się podpiekły. Po wyjęciu z piekarnika dodajemy siemię lniane. Musli możemy też wzbogacić rodzynkami, wiórkami kokosowymi, kandyzowanymi owocami, suszoną żurawiną, kawałkami gorzkiej czekolady. Dodajemy je na końcu, po wyjęciu ziaren z pieca.

<„Nasz Dziennik” (Warszawa) 2016, 81: VII [w dodatku „Jedźmy Tanio i Zdrowo”]>

naród

także narodu. Sługa Boży kardynał Stefan Wyszyński często przypominał, że naród to „rodzina rodzin”. „Jakie będą rodziny, taki będzie i naród. Gdy rodziny będą zwarte, wierne, nierozzerwalne – narodu nikt nie zniszczy” (Zakopane, 1957). Te słowa Prymasa Tysiąclecia nie straciły nic na swej aktualności.

<„Warszawska Gazeta” (Warszawa) 2014, 41: 12>

NGO

– Ostatnio głośno się zrobiło o organizacjach pozarządowych określanych popularnym skrótem NGO (*non-government organization*). Okazuje się, że i na tym polu III RP obrosła olbrzymimi patologiami.

<„Warszawska Gazeta” (Warszawa) 2016, 48: 28>

Państwo Środka [‘Chiny’]

Co roku w Państwie Środka z powodu zatrutego środowiska chorują i umierają miliony.

<„Gazeta Polska” (Warszawa) 2015, 48: 24>

patriotyzm

Sławomir Żarski

(ur. 1955 r.) polski duchowny, kapelan wojskowy, w 2010 r. administrator ordynariatu wojskowego

„Patriotyzm, czyli umiłowanie Ojczyzny ziemskiej, jest cechą mówiącą o jakości ludzkiego życia. Patriotyzm jest wartością świadczącą o jakości człowieka. Jest wartością dającą świadectwo również o jego świętości; o jego nadprzyrodzonym wymiarze. „

<„Gazeta Polska Codziennie” (Warszawa) 2016, 52: 15>

pleśń

Kupując cytrusy, zwróćmy przede wszystkim uwagę, aby nie miały pleśni. Pleśń na owocach jest bardzo niebezpieczna i rakotwórcza, dlatego należy dokładnie obejrzeć skórkę cytrusów przed zakupem. Biały, zielony nalot to znak, że owocu nie należy pod żadnym pozorem kupować ani jeść. Owoce nie powinny też być uszkodzone, gdyż grozi to m.in. wnik-

<„Nasz Dziennik” (Warszawa) 2017, 3: III>

polityka

Jan Nieciśław Baudouin de Courtenay

(1845–1929) polski filolog, publicysta społeczny, propagator esperanto

„Niepodobna służyć jednocześnie i z jednakową gorliwością dwóm paniom tego rodzaju, jak prawda i polityka. Albo jedna, albo druga musi być zaniedbywana. „

<„Gazeta Polska Codziennie” (Warszawa) 2016, 235: 14>

radny

Pod względem liczby radnych trudno na świecie znaleźć miasto, które przebiłoby... Warszawę! Okazuje się, że w naszej stolicy jest ich aż 485. Dla porównania – w większym od Warszawy Paryżu radnych jest 172. W Berlinie w radzie miasta zasiada 100 reprezentantów, a w liczącym 8,3 mln mieszkańców Nowym Jorku jest ich zaledwie 51. Liczba warszawskich radnych to doskonały przykład, jak nam daleko do spełnienia postulatu taniego państwa.

<„Obywatelska” (Wrocław) 2016, 126: 2>

rodzina

Kilka dobrych myśli o rodzinie

- I. Rodzina jest najmniejszą częścią Kościoła.
- II. W katolickim domu w centrum powinna być zawsze modlitwa.
- III. Sam Jezus doskonale rozumiał frustracje dorosłych, ale przypominał im, że mają pozwolić dzieciom przychodzić do Niego. A gdzie indziej owo spotkanie dzieci z Jezusem może się odbyć, jeśli nie w domu.
- IV. Stół przestaje być już tylko meblem, a staje się ołtarzem, czyli miejscem wokół którego gromadzi się rodzina, by być razem, wspierać się, a czasem także razem się martwić (to szczególnie, gdy obiad ugotuje ojciec).
- V. Rodzina to także miejsce, w którym dokonuje się podstawowa katechizacja, a ojciec jest tym, który ma być pierwszym katechetą.
- VI. Domowy Kościół jest miejscem, w którym nie tylko dzieci uczą się od rodziców, ale także – i to jest jeszcze ważniejsze – to rodzice uczą się od dzieci.

<„Don Bosco” (Kraków) 2015,4: 7>

sakieweczka

Szła do miasta Skrzętusia,
jak prawdziwa gosposia.
Sakieweczkę ma w rękach,
ciągle na dno jej sięga,
szpera, zerka i liczy...
A ma jeden grosiczek.
Jeden grosik złamany
w sakieweczce schowany...

<„Płomyczek” (Warszawa) 1938, 9: 114>

sedewakantysta

glostradycji.blogspot.com

Godna uwagi strona sedewakantystów, którzy wydają pismo „Katolik – Głos Katolickiej Tradycji” (niektóre numery dostępne są w formacie .pdf)

<„Obywatelska” (Wrocław) 2016, 113: 23>

smartwatch

Na rękę nosi smartwatch (połączenie zegarka z funkcjami, które mają nowoczesne telefony). Napisał sobie na niego plan lekcji. - To akurat było łatwe - mówi, zerkając na rękę. - Wiem, ile minut zostało do dzwonka, mam to nawet zwizualizowane. Sprawdzam tu, gdzie będę miał zajęcia, jaka będzie pogoda, dostaie powiadomienia z maila.

<„Gazeta Wyborcza” (Warszawa) 2015, 119: 5>

superkamienicznik

Marcin Wolski

Znak Ziobro

Ziobro działa jak Zorro,
który nagle ożył.
Do aresztu trafiają
już prokuratorzy.
Najpierw dwójka, w kolejce jednak
czeka sporo.
Zaraz potem do sędziów
pewnie się dobiorą.
Za warszawskie przekręty
ktoś także zapłaci.
Superkamienicznicy,
czyli adwokaci.
Ciekawe, czy Temida
zadania nadgoni,
kto ich wszystkich oskarży,
osądzi, obroni...
Ważne, że już się toczy
prawa kamień młyński.
Nie powstrzyma go nawet
sam sędzia Rzepliński!

<„Gazeta Polska Codziennie” (Warszawa) 2016, 246: 2>

supertrendy

Marcelina Zawadzka wie,
że **odważne printy są supertrendy.**
Skorzystaj z przepisu na stylizację
w wykonaniu Miss Polonia 2011.

<„Show” (Warszawa) 2014, 23: 56>

tryliard

Robimy nowy film!
Super-hiper-nadarcydzielo!
Przełom!
Puścić na świat
Wszystkie jupitery!
Miliardy, tryliardy świec!

<J. Tuwim, Dzieła. T. 3. Jarmark rymów, Warszawa 1958: 295>

ubankowić

Kilka miesięcy temu znajomy opowiedział mi, jak „ubankowił” swojego syna. Na początku nie było łatwo. „Nigdy nie pójde do żadnego banku” – zarzekał się niespełna dziesięcioletek. Piotr, finansista zresztą, długo nad nim pracował, przekonując, że banki są okej. „Dostałeś podwyżkę kieszonkowego. Mając pieniądze na koncie, przynajmniej nie powiesz mi już więcej, że znowu je zgubiłeś”.

<„Bankomania. Magazyn Klientów PKO Banku Polskiego” (Warszawa) 2016, 3: 3>

ulico-deptak

Rozwiązanie prosto z Holandii. Ulico-deptak powstanie na Narbutta

Pierwszy Woonerf w mieście
powstanie na Mokotowie

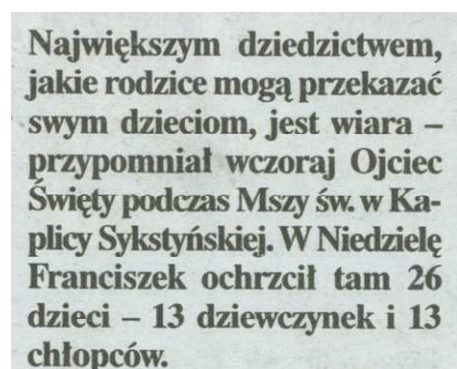
<„Nasze Miasto” (Warszawa) 2016: 3 [w wyd. specjalnym z 17 XI]>

Warszawa

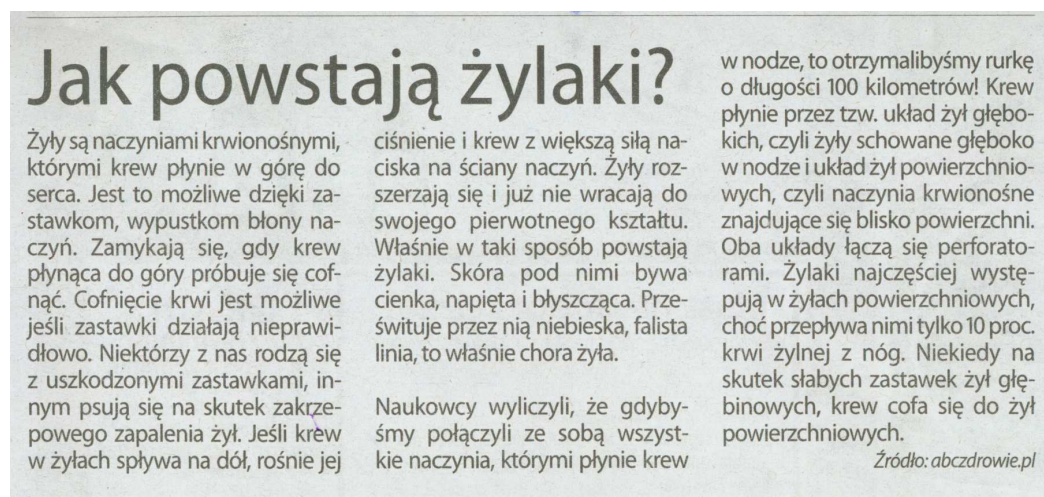
<„Przekrój” (Kraków) 1962, 876: 3>

wiara

<„Nasz Dziennik” (Warszawa) 2016, 7: 9>

żyłak

<„Warszawska Gazeta” (Warszawa) 2015, 13: 29>

żywność

Koniec z marnowaniem żywności

PRAWO \ Premier Beata Szydło zapowiedziała, że żywność oddawana organizacjom charytatywnym nie będzie obłożona podatkiem VAT.

Takie rozwiązania są wprowadzone w wielu krajach europejskich i my na ich wzór chcemy wprowadzić rozwiązania systemowe, które rozwiążą ten problem. Jest to nie tylko potrzebne, ale stanowi także pewne zobowiązanie moralne – powiedziała szefowa rządu. Kilka lat temu Polaków wzburzyła sprawa

Waldemara Gronowskiego, który w roku 2004 został wyróżniony tytułem Filantropa Roku, a w roku 2011 skazany za niezapłacenie podatku VAT od oddanego ubogim pieczywa. Musiał zapłacić ponad 200 tys. zł, a jego firma zbankrutowała.

.....
(mf)

<„Gazeta Polska Codziennie” (Warszawa) 2016, 68: 4>

ISBN 978-83-945384-6-0